aitec
vydavateľstvo

ŽONGLOVANIE NA HODINÁCH ČÍTANIA

Mgr. Rút Dobišová Adame

Veronika Kořínková

Barbora Jurinová

Učíme literatúru – výchova čitateľa

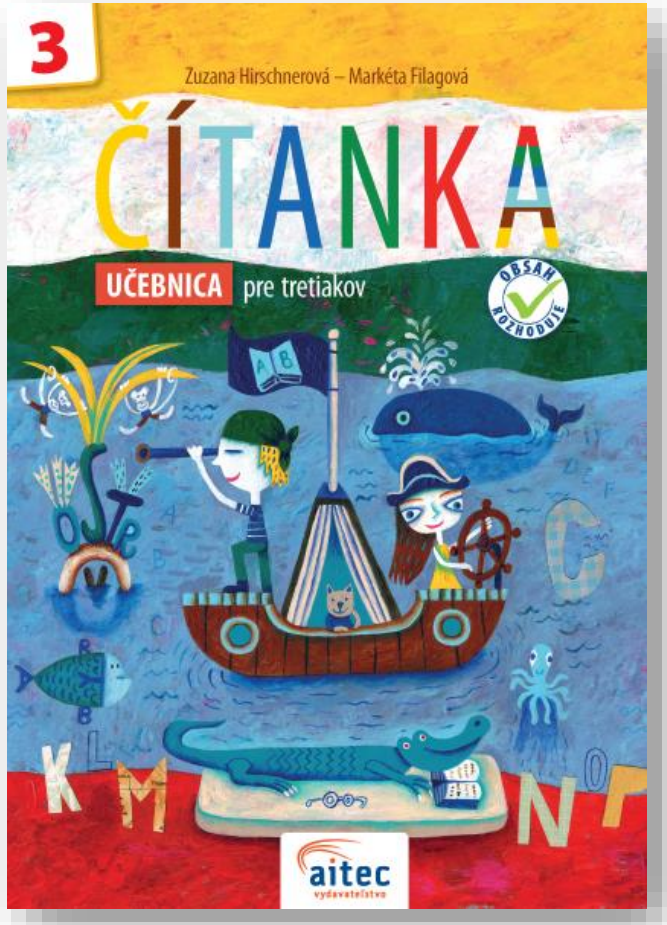

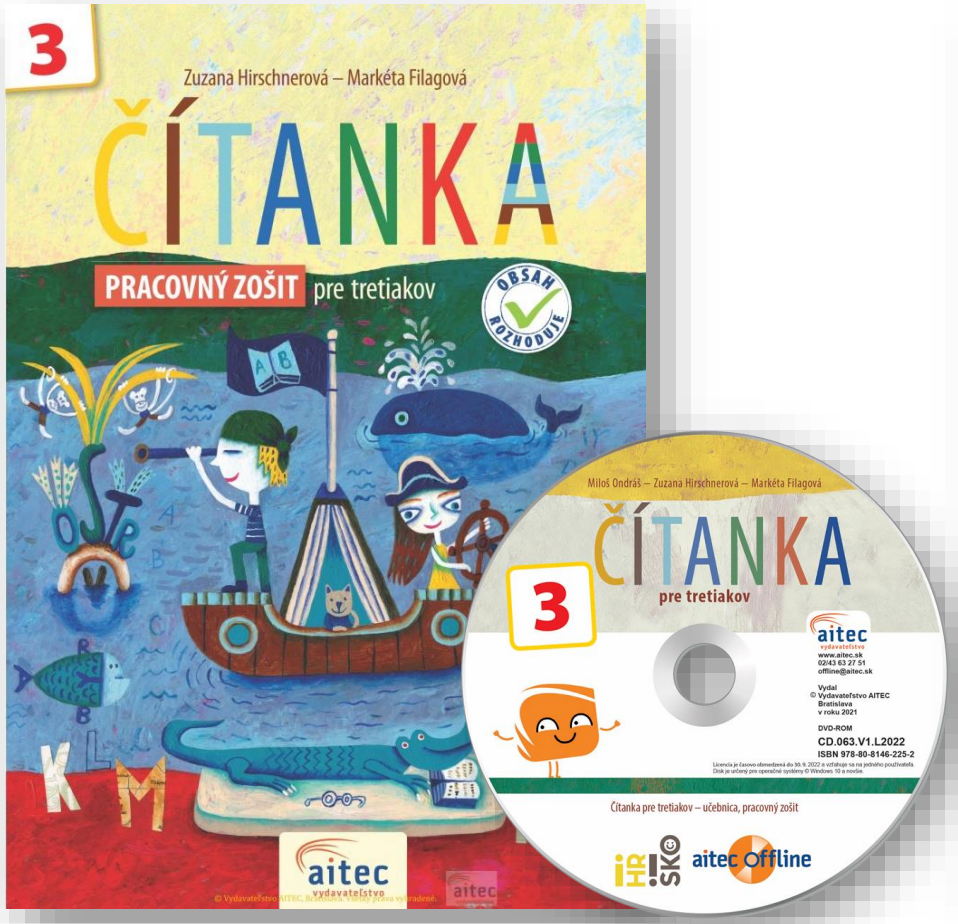

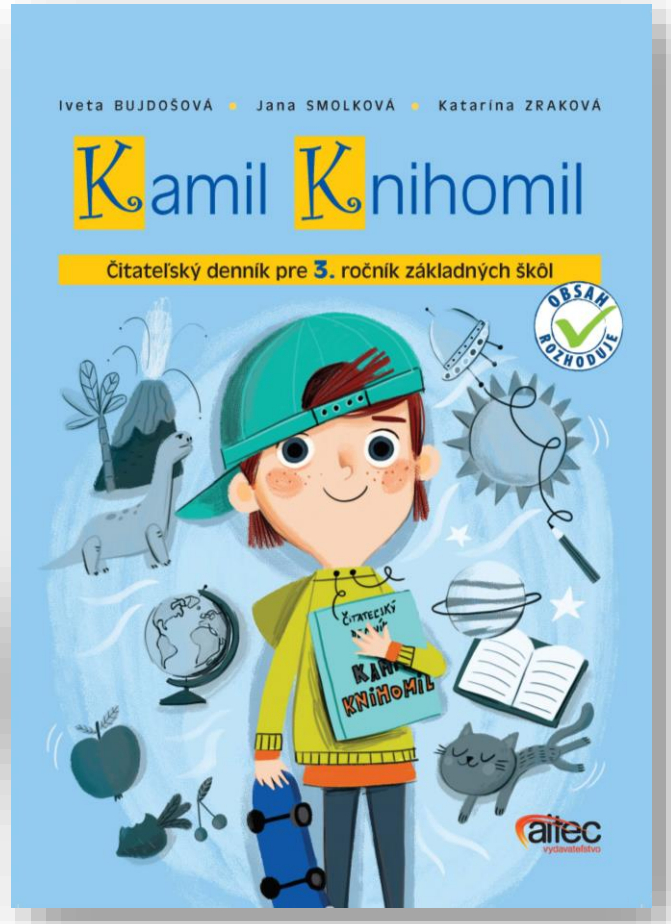

Príloha č. 1 k Dodatku č. 7 k štátnemu vzdelávaciemu programu schválenému Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 6.2.2015 pod číslom 2015-5129/1758:1-10A0 a číslom 2015-5129/5980:2-10A0 s platnosťou od 1.9.2015.

Jazyk a komunikácia

LITERÁRNA ZLOŽKA

Výkonový štandard pre 1. – 3. ročník

Žiak vie:

- plynulo čítať veku primerané umelecké texty, pri hlasnom čítaní dodržiava správnu výslovnosť a správne uplatňuje suprasegmentálne javy.
- v rôznych literárnych textoch určiť hlavnú myšlienku, identifikovať literárne postavy a opísať ich vlastnosti.
- tvorivo pracovať s literárnym textom a vyjadriť svoje pocity z prečítaného textu.

Obsahový štandard

Čítanie

- *technika čítania:* čítať s porozumením nahlas i potichu rôzne druhy veku primeraných umeleckých textov
- *výrazné čítanie:* hlasné, správne a plynulé čítanie textov (prízvuk, prestávka, sila hlasu, tempo, dôraz)
- *informačné čítanie:* získavanie informácií, *kľúčové slová, hlavná myšlienka*
- *zážitkové čítanie*

Praktické činnosti s literárnym textom

- *prednes* básne s uplatnením správnej techniky čítania zameranej na umelecký prednes
- *výrazné čítanie* priamej reči v rozprávke
- *voľná reprodukcia* prečítaného literárneho textu/audiovizuálneho diela
- *dramatizácia literárneho textu*
- *tvorba krátkeho umeleckého textu*

literárne žánre: báseň, pieseň – ľudová pieseň; hádanka; vyčítanka; príslovie, porekadlo, pranostika; rozprávka – ľudová rozprávka, autorská rozprávka; povesť

štruktúra diela: dej; hlavná myšlienka; literárna postava – hlavná literárna postava, vedľajšia literárna postava; nadpis, odsek, verš, strofa

štylizácia textu: prirovnanie; zdrobnenina

metrika: rým; verš

základné literárne pojmy: autor, spisovateľ; čitateľ, divák; kniha, časopis, noviny; text; ilustrácia, ilustrátor; poézia, próza, bábkové divadlo – bábka, bábkoherec; literatúra pred deti

7 farebne odlíšených kapitol

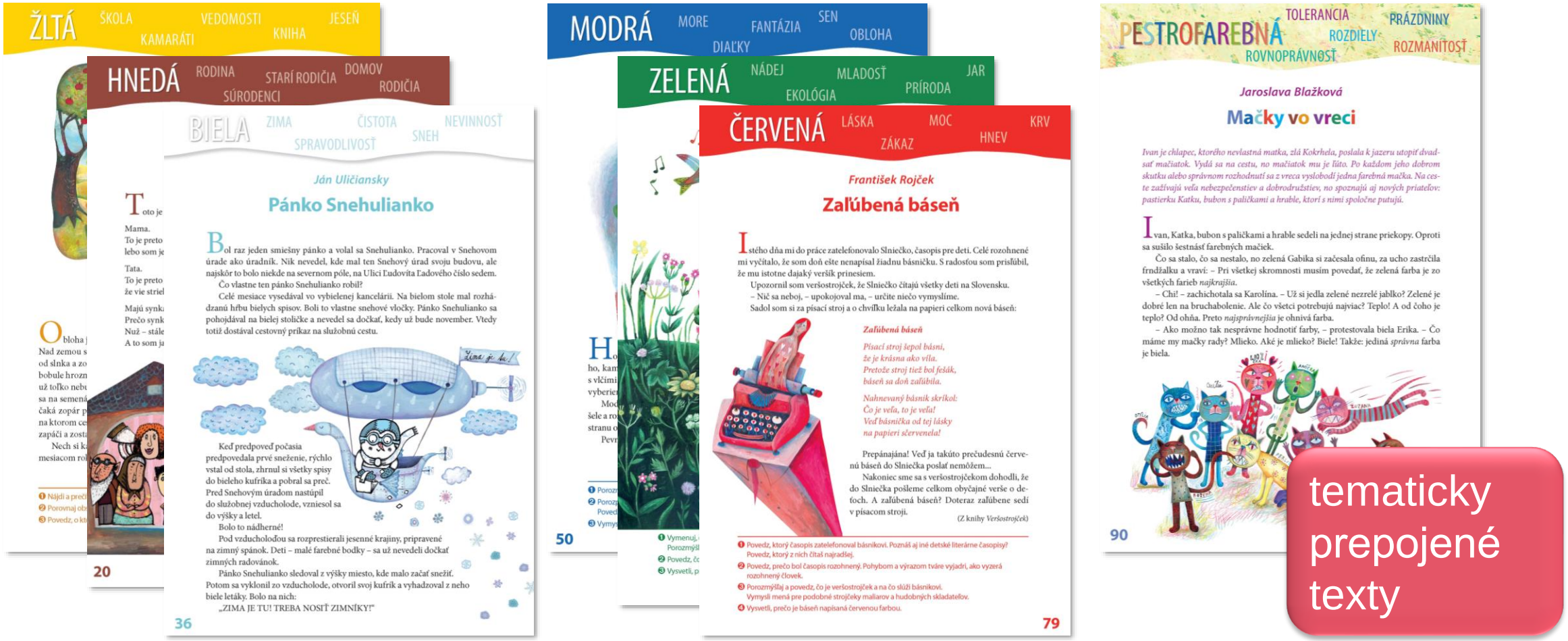

tematicky prepojené texty

Symbolika farieb

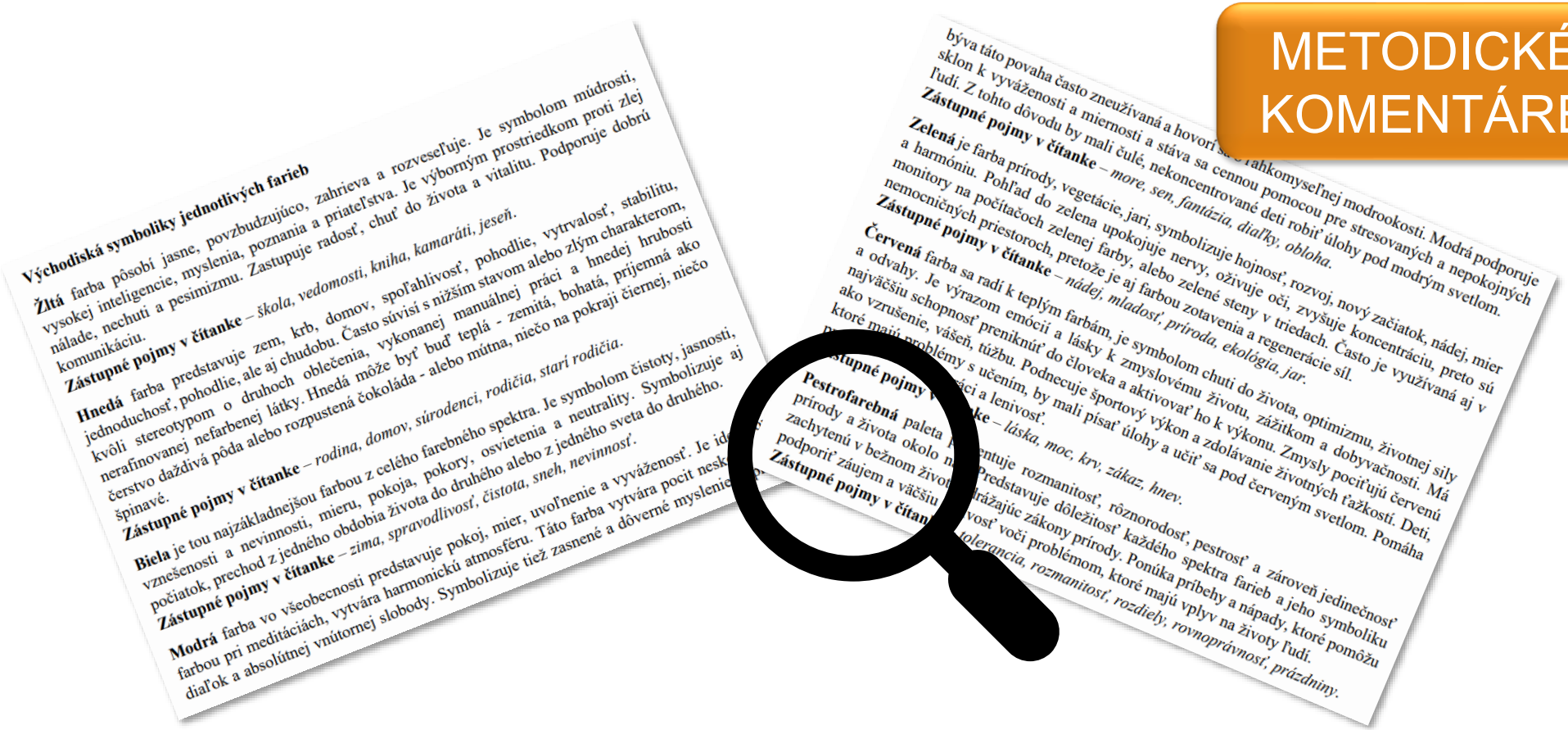

Východiská symboliky jednotlivých farieb

Žltá farba pôsobí jasne, povzbudzujúco, zahrieva a rozveseľuje. Je symbolom múdrosti, vysokej inteligencie, myslenia, poznania a priateľstva. Je výborným prostriedkom proti zlej nálade, nechuti a pesimizmu. Zastupuje radosť, chuť do života a vitalitu. Podporuje dobrú komunikáciu.

Zástupné pojmy v čítanke – *škola, vedomosti, kniha, kamaráti, jeseň.*

Hnedá farba predstavuje zem, krb, domov, spoľahlivosť, pohodlie, vytrvalosť, stabilitu, jednoduchosť, pohodlie, ale aj chudobu. Často súvisí s nižším stavom alebo zlým charakterom, kvôli stereotypom o druhoch oblečenia, vykonanej manuálnej práci a hnedej hrubosti nerafinovanej nefarbenej látky. Hnedá môže byť buď teplá - zemitá, bohatá, príjemná ako čerstvo daždivá pôda alebo rozpustená čokoláda - alebo mútna, niečo na pokraji čiernej, niečo špinavé.

Zástupné pojmy v čítanke – *rodina, domov, súrodenci, rodičia, starí rodičia.*

Biela je tou najzákladnejšou farbou z celého farebného spektra. Je symbolom čistoty, jasnosti, vznešenosti a nevinnosti, mieru, pokoja, pokory, osvietenia a neutrality. Symbolizuje aj počiatok, prechod z jedného obdobia života do druhého alebo z jedného sveta do druhého.

Zástupné pojmy v čítanke – *zima, spravodlivosť, čistota, sneh, nevinnosť.*

Modrá farba vo všeobecnosti predstavuje pokoj, mier, uvoľnenie a vyváženosť. Je id farbou pri meditáciách, vytvára harmonickú atmosféru. Táto farba vytvára pocit nesk diaľok a absolútnej vnútornej slobody. Symbolizuje tiež zasnené a dôverné mysleni

bývа táto povaha často zneužívaná a hovorí s rahkomyseľnej modrookosti. Modrá podporuje sklon k vyváženosti a miernosti a stáva sa cennou pomocou pre stresovaných a nepokojných ľudí. Z tohto dôvodu by mali čulé, nekoncentrované deti robiť úlohy pod modrým svetlom.

Zástupné pojmy v čítanke – *more, sen, fantázia, diaľky, obloha.*

Zelená je farba prírody, vegetácie, jari, symbolizuje hojnosť, rozvoj, nový začiatok, nádej, mier a harmóniu. Pohľad do zelena upokojuje nervy, oživuje oči, zvyšuje koncentráciu, preto sú monitory na počítačoch zelenej farby, alebo zelené steny v triedach. Často je využívaná aj v nemocničných priestoroch, pretože je aj farbou zotavenia a regenerácie síl.

Zástupné pojmy v čítanke – *nádej, mladosť, príroda, ekológia, jar.*

Červená farba sa radí k teplým farbám, je symbolom chuti do života, optimizmu, životnej sily a odvahy. Je výrazom emócií a lásky k zmyslovému životu, zážitkom a dobyvačnosti. Má najväčšiu schopnosť preniknúť do človeka a aktivovať ho k výkonu. Zmysly pociťujú červenú ako vzrušenie, vášeň, túžbu. Podnecuje športový výkon a zdolávanie životných ťažkostí. Deti, ktoré majú problémy s učením, by mali písať úlohy a učiť sa pod červeným svetlom. Pomáha

Zástupné pojmy v čítanke – *láska, moc, krv, zákaz, hnev.*

Pestrofarebná paleta p ntuje rozmanitosť, rôznorodosť, pestrosť a zároveň jedinečnosť prírody a života okolo n Predstavuje dôležitosť každého spektra farieb a jeho symboliku zachytenú v bežnom živo rážajúc zákony prírody. Ponúka príbehy a nápady, ktoré pomôžu podporiť záujem a väčšiu vosť voči problémom, ktoré majú vplyv na životy ľudí.

Zástupné pojmy v čítan tolerancia, rozmanitosť, rozdiely, rovnoprávnosť, prázdniny.

METODICKÉ KOMENTÁRE

aitec vydavateľstvo

ŽLTÁ ŠKOLA VEDOMOSTI JESEŇ KAMARÁTI KNIHA

Marta Šurinová

September

Obloha je ešte belasá, slnko hreje, ale už nepáli. Pomaličky prichádza jeseň. Nad zemou sa tvoria hmly a listy sa začínajú farbiť. Tráva je vyblednutá, spálená od slnka a zo záhrad sa šíri vôňa jabĺk a hrušiek. Vo viniciach sa nalievajú sladké bobule hrozna. Príroda je štedrá, rozdáva svoje plody. Treba sa najesť, lebo v zime už toľko nebude. Aj slnečnica, veľké slnko polí a záhrad, už dosvietilo. Premenilo sa na semená. Vtáky sa lúčia s domovom a cestujú do svojich zimovísk. Ešte nás čaká zopár pekných dní, vo vzduchu už poletuje babie leto, vlákenko pavučiny, na ktorom cestuje malý pavúčik. Preletí aj niekoľko kilometrov, kým sa mu miesto zapáči a zostane tam bývať.

Nech si kalendár hovorí, čo chce, pre školákov je september predsa len prvým mesiacom roka, pretože ním sa všetko opäť začína. Ibaže o triedu vyššie.

(Z knihy *Deti v zelenom*)

❶ Nájdi a prečítaj vety, ktoré opisujú prírodu. Povedz, aké pocity v tebe vyvolávajú.
❷ Porovnaj obsah textu s ilustráciou. Prečítaj vety, ktoré zobrazuje ilustrácia.
❸ Povedz, o ktorej časti ilustrácie sa v texte nepíše. Vymysli a napíš o tom vlastnú vetu.

3

ŠKOLA

VEDOMOSTI

JESEŇ

KNIHY

KAMARÁTI

aitec vydavateľstvo

ZELENÁ NÁDEJ MLADOSŤ JAR EKOLÓGIA PRÍRODA

Ján Navrátil

Jar

Slnko už dalo zelenú
(semafor na vysokej veži,
čo sa tak teplo ježí
na detských výkresoch)
a na zeleno píska.

Zelená oraniskám,
záhrade, lúke, lesu
i piesni,
ó, už ju nesú,
už ju k nám sťahujú
v zobákoch vtáci
až zo zelených krajín.

Zelená tráve, nech je sienka,
zelená prvosienkam,
zeline, divozelu
i makovému zrnku.

Zelená
na všetkých cestách k slnku.

(Z knihy *Z hliny a rosy*)

1. Vymenuj, čomu v básni dalo slnko zelenú.
Porozmýšľaj a povedz, aké významy má v básni spojenie: „slnko už dalo zelenú".
2. Povedz, čo majú spoločné slová zelina a divozel. Vymysli a napíš k nim ďalšie slová.
3. Vysvetli, prečo má báseň názov *Jar*.

63

aitec

JAR

PRÍRODA

Erik Jakub Groch
Kúzelník

Anton Marec
Kačacia dolina

EKOLÓGIA

NÁDEJ

Štefan Moravčík
Zátoka zátok

Krista Bendová
O zelenom vodníkovi

MLADOSŤ

Oboznámenie s literárnovednými pojmami

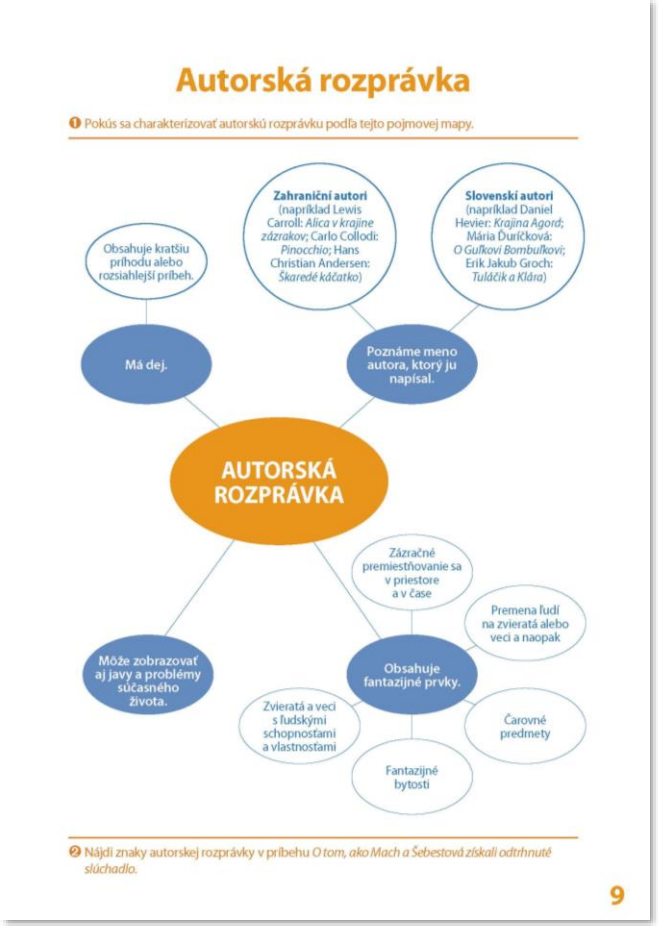

Autorská rozprávka

❶ Pokús sa charakterizovať autorskú rozprávku podľa tejto pojmovej mapy.

❷ Nájdi znaky autorskej rozprávky v príbehu *O tom, ako Mach a Šebestová získali odtrhnuté slúchadlo.*

9

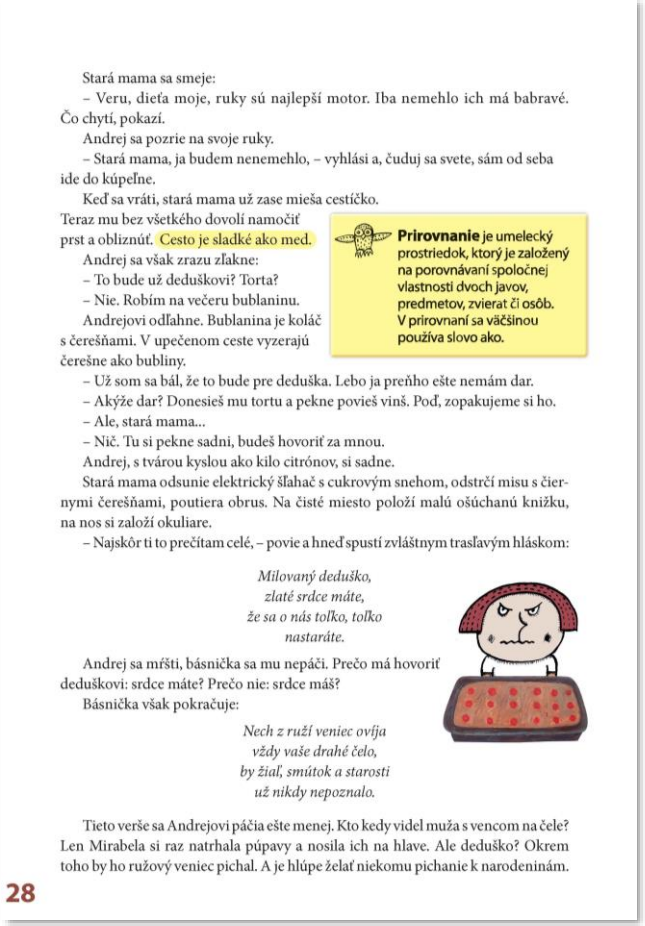

Stará mama sa smeje:

– Veru, dieťa moje, ruky sú najlepší motor. Iba nemehlo ich má babravé. Čo chytí, pokazí.

Andrej sa pozrie na svoje ruky.

– Stará mama, ja budem nenemehlo, – vyhlási a, čuduj sa svete, sám od seba ide do kúpeľne.

Keď sa vráti, stará mama už zase mieša cestíčko. Teraz mu bez všetkého dovolí namočiť prst a obliznúť. Cesto je sladké ako med.

Prirovnanie je umelecký prostriedok, ktorý je založený na porovnávaní spoločnej vlastnosti dvoch javov, predmetov, zvierat či osôb. V prirovnaní sa väčšinou používa slovo ako.

Andrej sa však zrazu zľakne:

– To bude už deduškovi? Torta?

– Nie. Robím na večeru bublaninu.

Andrejovi odľahne. Bublanina je koláč s čerešňami. V upečenom ceste vyzerajú čerešne ako bubliny.

– Už som sa bál, že to bude pre deduška. Lebo ja preňho ešte nemám dar.

– Akýže dar? Donesieš mu tortu a pekne povieš vinš. Poď, zopakujeme si ho.

– Ale, stará mama...

– Nič. Tu si pekne sadni, budeš hovoriť za mnou.

Andrej, s tvárou kyslou ako kilo citrónov, si sadne.

Stará mama odsunie elektrický šľahač s cukrovým snehom, odstrčí misu s čiernymi čerešňami, poutiera obrus. Na čisté miesto položí malú ošúchanú knižku, na nos si založí okuliare.

– Najskôr ti to prečítam celé, – povie a hneď spustí zvláštnym trasľavým hláskom:

Milovaný deduško,
zlaté srdce máte,
že sa o nás tolko, tolko
nastaráte.

Andrej sa mŕšti, básnička sa mu nepáči. Prečo má hovoriť deduškovi: srdce máte? Prečo nie: srdce máš?

Básnička však pokračuje:

Nech z ruží veniec ovíja
vždy vaše drahé čelo,
by žiaľ, smútok a starosti
už nikdy nepoznalo.

Tieto verše sa Andrejovi páčia ešte menej. Kto kedy videl muža s vencom na čele? Len Mirabela si raz natrhala púpavy a nosila ich na hlave. Ale deduško? Okrem toho by ho ružový veniec pichal. A je hlúpe želať niekomu pichanie k narodeninám.

28

Slovenské príslovia a porekadlá

Huby jedz,
ale meno im vedz!

Akoby hrach
na stenu hádzal.

Dobrá studňa v suchu vodu dáva,
dobrý priateľ v núdzi sa poznáva.

Nemá na ružiach postlaté.

Vtáka poznať po perí,
vlka po srsti, človeka po reči.

Ja o voze a on o koze.

(Zo zbierky A. P. Zátureckého *Slovenské príslovia, porekadlá a úslovia*)

❶ Pokús sa vysvetliť význam jednotlivých výrokov.
❷ Zatrieď tieto výroky do dvoch skupín podľa toho, či prinášajú nejaké ponaučenie alebo nie.
❸ Prečítaj si poučky o prísloví a porekadle. Ktorú skupinu vybraných výrokov by si zaradil k príslovíam a ktorú k porekadlám?

Príslovie je výrok, ktorý vyjadruje ľudovú múdrosť a prináša ponaučenie. (Napríklad: *Kto chce žať, musí siať. Kto neskoro chodí, sám sebe škodí.*)

Porekadlo obrazne pomenúva nejakú ľudskú vlastnosť alebo situáciu. Na rozdiel od príslovia neprináša ponaučenie. (Napríklad: *Spadol mu kameň zo srdca. Cudzím perím sa pýši.*)

Príslovia a porekadlá patria do ľudovej slovesnosti.

66

Oboznámenie s literárnovednými pojmami

Ľudová rozprávka v podaní Ľubomíra Feldeka

Komár a medveď

Stretol sa raz medveď s komárom a takto sa mu prihovoril:

„Keby si vedel, komár, aký ťažký je môj život! Každý si myslí, že ja najlepšie viem, kde je med, veď preto ma aj volajú medveď – ale nik netuší, čo sa ja nadriem, čo sa nachodím, čo sa nahľadám, kým na nejaký med natrafím! A keď už natrafím, keby si vedel, koľko včiel ma pichne do ňufáka, kým sa k nemu dostanem, koľko utrpenia musím zniesť pre kvapku medu. O čo ľahší život máš ty, komár! Už dlhší čas ťa pozorujem a vidím, že tebe stačí sadnúť si na hociktorého tvora, a hneď máš v sebe kvapku jeho krvi."

„Rob to aj ty tak," zasmial sa komár.

„Veď sa chystám," vraví medveď. „Ale zmeniť spôsob obživy, to nie je iba tak. Som zvyknutý na sladký med – je sladká aj krv?"

„Ako ktorá," vraví komár. „Jeden tvor má krv sladkú viac, iný menej."

„A ktorý tvor ju má najsladšiu? A v ktorej časti tela?" vyzvedal sa medveď.

„Človek," vraví komár. „Človek má najsladšiu krv – a najmä v jazyku. Čo ten vie tým jazykom narozprávať sladkých reči! Ľudská krv z jazyka je sladšia ako med."

Potešil sa medveď, že sa to dozvedel.

Vyhladol medveď, odkedy sa rozhodol zanechať med a prejsť na ľudskú krv. Aby sa však mohol dosýta napiť ľudskej krvi, musel najprv nájsť človeka. Pobral sa ho medveď hľadať.

Ide, ide a postretne malého chlapca, čo sa vybral do lesa na jahody.

„Stoj!" pristaví ho. „A povedz, či si ty človek?"

Chlapec sa nezľakol medveďa a pokrútil hlavou:

„Ja človek? Kdeže! Ja ešte len budem človekom, ale najprv musím podrásť."

„A koľko ti potrvá to podrastenie? Krátko či dlho?"

„Ešte dosť dlho," vraví chlapec.

„Toľko ja nemôžem čakať," vraví hladný medveď. „Bež si a podrastaj."

Ide hladný medveď ďalej a stretne zhrbeného starca, čo sa vybral do lesa na raždie.

„Stoj!" pristaví ho. „A povedz, či si ty človek?"

Ani starec sa nezľakol medveďa a pokrútil hlavou:

Ľudová rozprávka v podaní Milana Rúfusa

Medveď a komár

Na samom kraji chotára
pristavil medveď komára.
„Krvou sa živíš – povedz, bratku,
ktorý tvor ju má takú sladkú?"
„Kto? Človek, milý valibuk!
Ak toto nevieš, tak si drúk!"

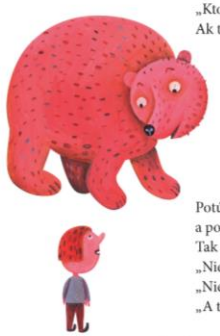

A stratil sa mu vo vzduchu,
pri uchu pišťal juchuchú!
Premýšľal medveď do večera.
„Hm, človek. To je nové zviera.
Kadiaľkoľvek som teda šiel,
nič takého som nenašiel.

Potúlam sa ja sem i tam
a po ceste sa popýtam."
Tak ide, ide, chlapca stretne.
„Nie si ty človek, prosím pekne?"
„Nie. Ja len budem človekom."
„A takto nevieš o niekom?"

„Kto chce nájsť, nech si pohľadá!"
„Toto je teda záhada..."
Ide medveď a starca stretne.
„Nie si ty človek, prosím pekne?"
„Nie, ja som len bol človekom."
„A takto nevieš o niekom?"

„Hľadaj si, hľadaj, len sa tráp.
Sám ti to povie, kto je chlap!"
Dudre si medveď: „To je spolok!
Netreba mne to, čo už bolo.
A čo len bude, ani tak.
Ten človek to je pekný vták."

A tu ti pred ním na koni
šabličkou husár zazvoní.
„Stoj! Ty si kto?" „Ja? Človek s hlavou!"
„Tak ťa zjem! Tu je moje právo!"
A husár puškou zamieri:
„Jedz, strela tvojej materi!

Zavinšujem ti dobrú chuť.
Vieš, mohlo by ti zapadnúť!"
A už mu kropí oba boky
a maca v bokoch pália broky.
Ak uteká, tak uteká.
„Fuj! Nešťastná krv človeka!

Tá štípe ako paprika!
Veď ja ťa chytím, zbojníka,
ja ti to vrátim, komárisko!
Neopováž sa ku mne blízko!"

Komár sa nad ním iba smial
a letel ďalej v šír a diaľ.

Ozval sa mu až z lesných lúk.
„Nevravel som ti, že si drúk?"

(Z knihy *Lupienky z jabloní*)

Veršované diela sa v literatúre nazývajú **poézia**.
Pojmom **próza** sa označujú literárne diela, ktoré nie sú napísané vo veršovanej ani dramatickej podobe.

1. Porovnaj ľudovú rozprávku o komárovi a medveďovi v podaní Ľubomíra Feldeka a Milana Rúfusa. Povedz, čo majú rovnaké a v čom sa odlišujú.
2. Povedz, ktorý z týchto dvoch textov je poézia a ktorý próza. Vysvetli prečo.
3. V textoch *Prekážka* a *Zaľúbená báseň* sa strieda poézia s prózou. Urči, ktoré časti v nich sú poéziou a ktoré prózou.
4. Vyhľadaj v čítanke po jednom texte z poézie a prózy.

Rozvíjanie slovnej zásoby žiakov

Menej známe slová - slovníček

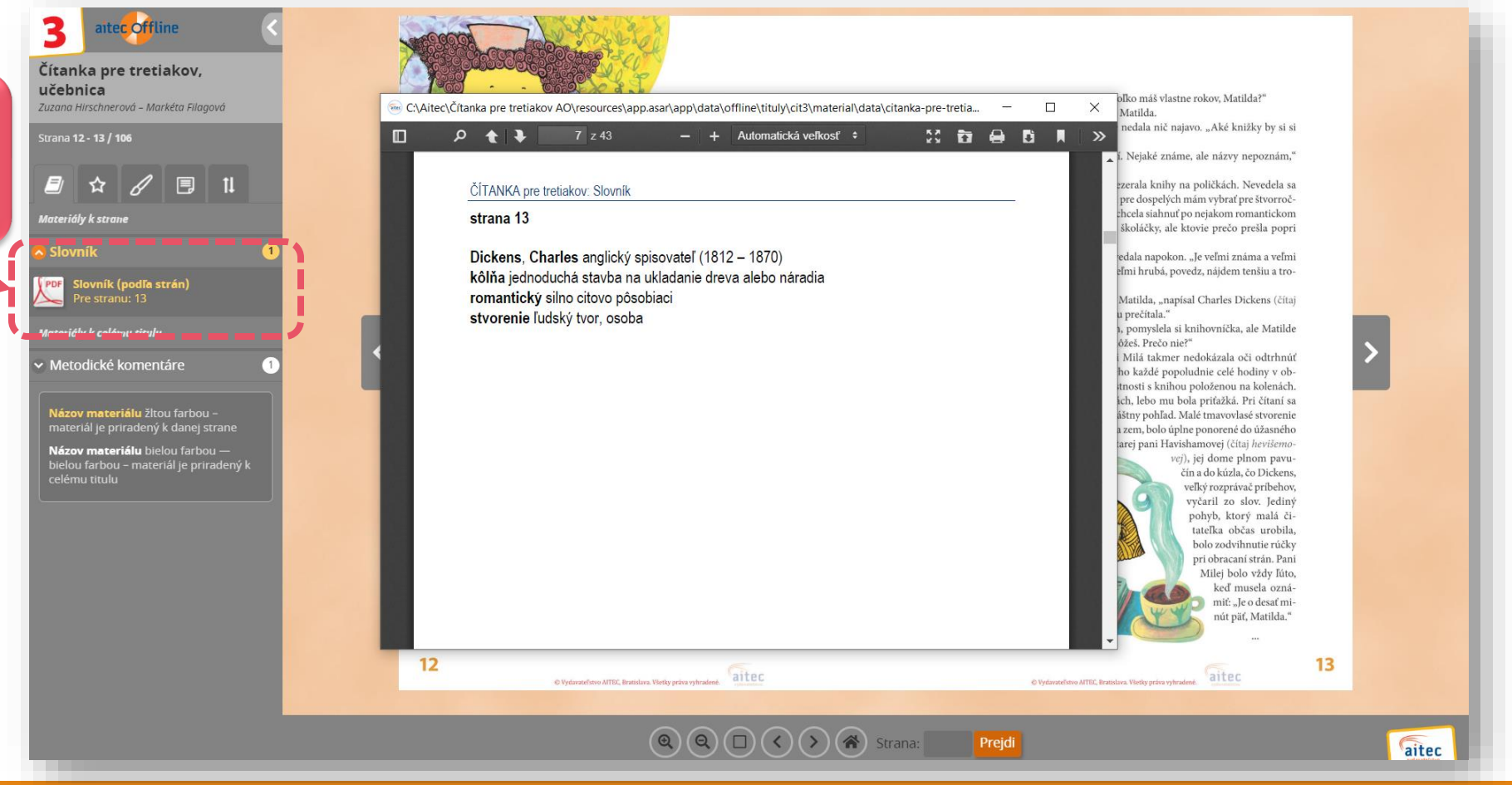

Bonusy

Doplnkové materiály
k titulu – pôvodná Čítanka

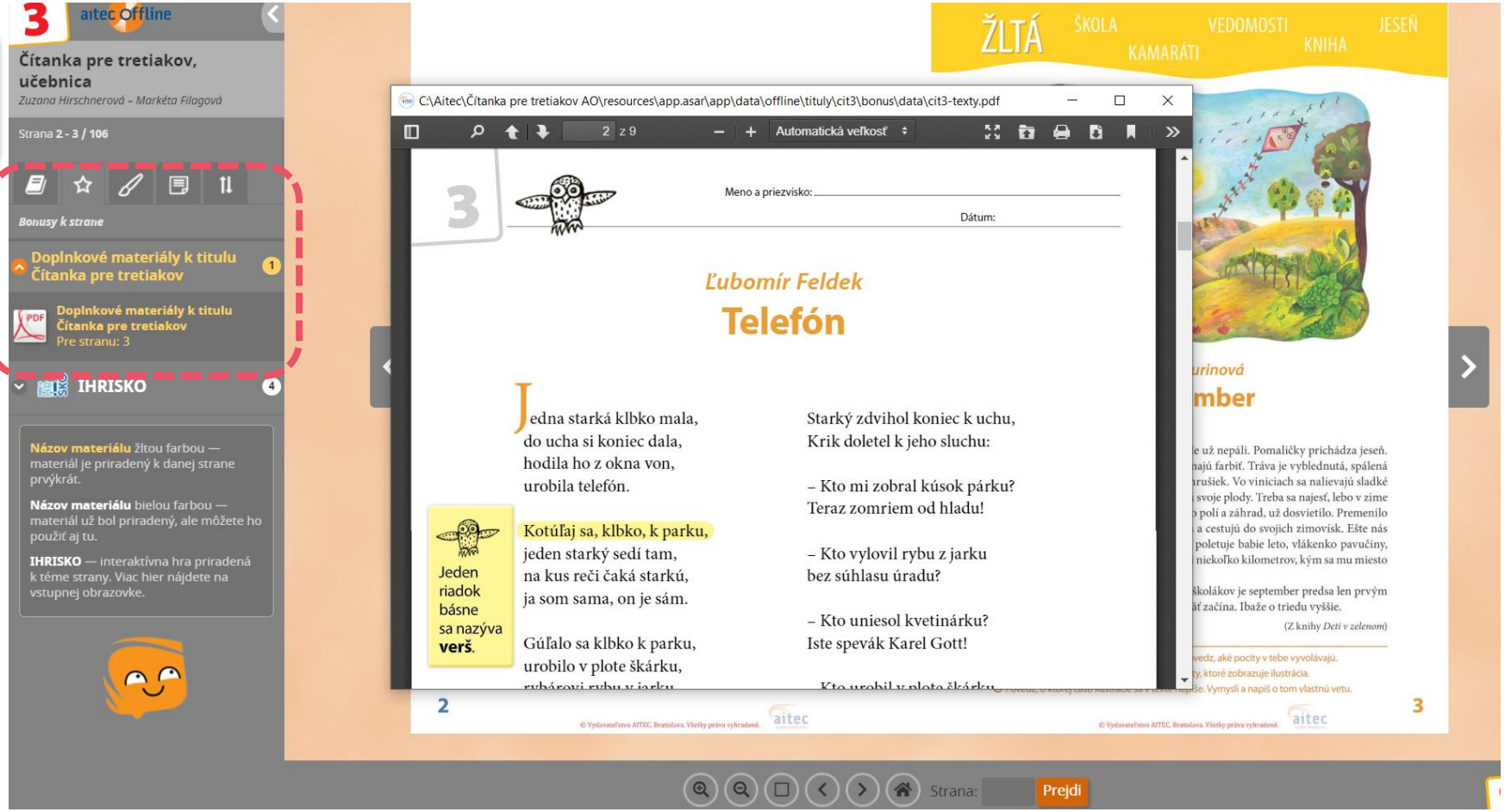

Bonusy

Doplnkové materiály k titulu – nové doplnené texty aj s úlohami

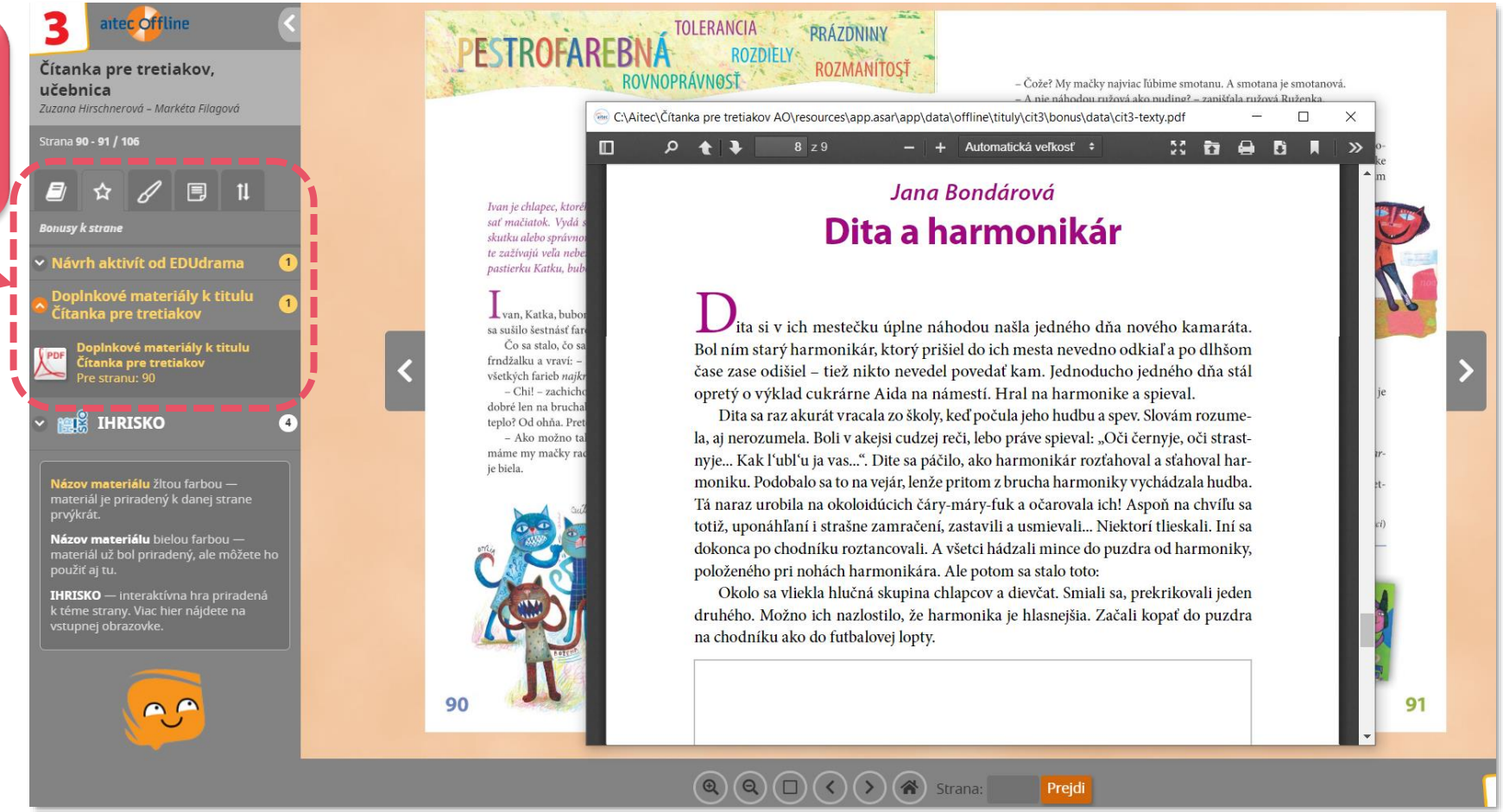

Bonusy

Návrh aktivít od EDUdrama

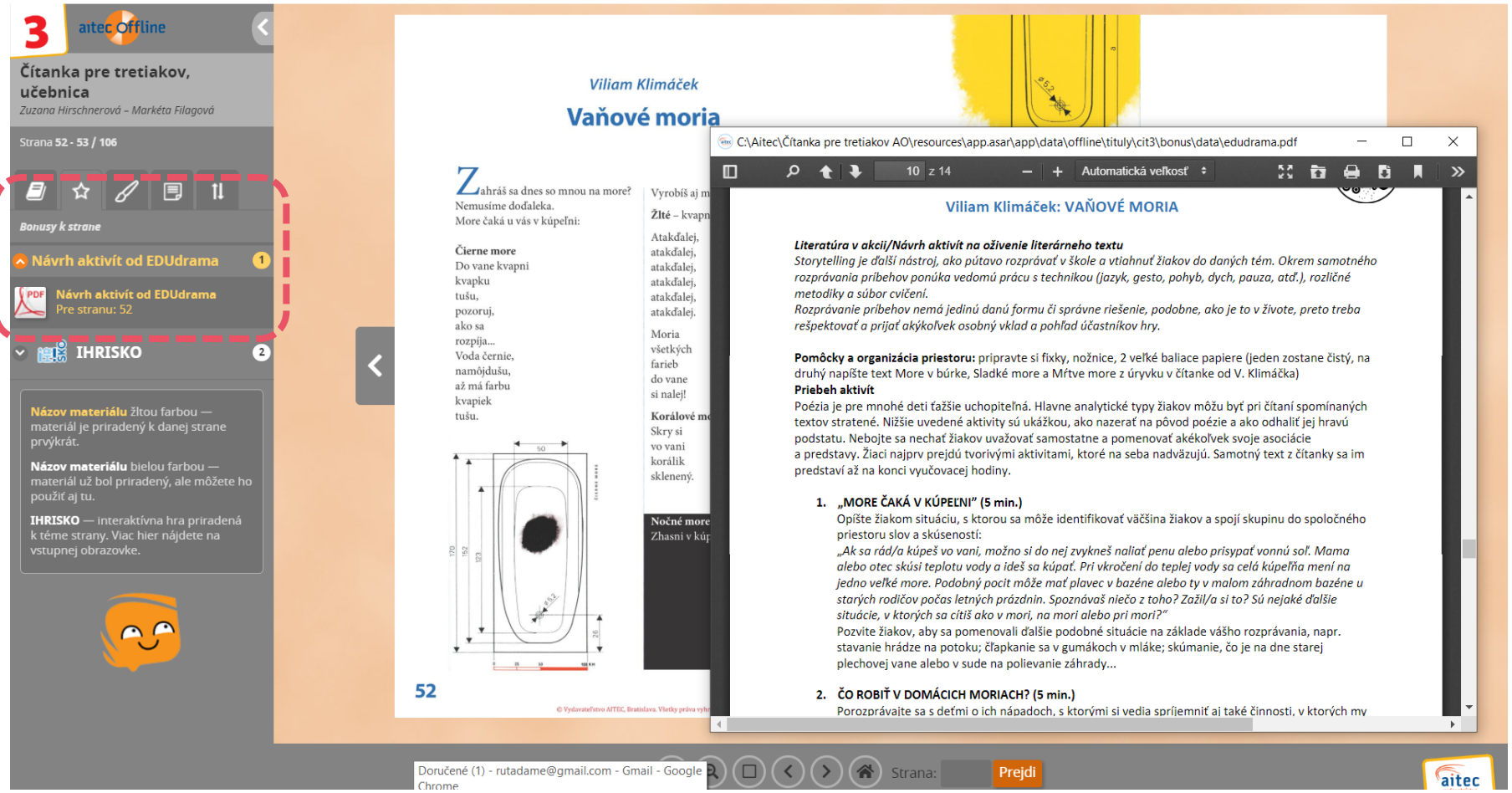

aitec offline

PRACOVNÝ ZOŠIT

Slová, ktoré charakterizujú farbu kapitoly

Farba kapitoly

HNEDÁ
RODINA
STARÍ RODIČIA
DOMOV
RODIČIA
SÚRODENCI
Čítanka, strana 20
Názov: Rozprávka o tom, prečo je ujec ujcom
Spisovateľ
Z knihy
1. Spočítaj a zapíš, koľko ľudí býva v dome.
2. Vypíš z básne verše, z ktorých sa dozvedáme, kto báseň rozpráva.
3. a) Do obrázka domu vpíš mená ľudí, ktorí bývajú vo vašom dome/byte.
b) Do obrázkov domov vpíš mená ľudí, ktorí u vás nebývajú, ale rád k nim chodievaš.
POĎ AJ KU MNE!
AJ Z MOJHO DOMU UJEDZ!
11
© Vydavateľstvo AITEC, Bratislava. Všetky práva vyhradené.

Číslo strany zodpovedajúce textu v učebnici

Tabuľka so základnými informáciami o texte

Číslo strany pracovného zošita

Číslo úlohy

Rozvoj čitateľskej gramotnosti

Vrchný policajt už ani nevie, prečo ho vlastne zatvoril, možno nemal občiansky preu… Vrch-ný p… …adou, ale v… …ačo je tá č… …íkovu brad… …šetko v úp… …m čer-venom koberci, deti mávajú kyticami, dychová hudba vyhrava, vrchný policajt sa smeje a starosta kráča po koberci, ktorý je hladký ako brada, ale zrazu padá, zrazu zakopne o niečo a celé vítanie je v ťahu, lebo ako možno vítať starostu, ktorý leží na koberci, ako možno vítať starostu, ktorý spadol ako zrelá hruška.

Celé mesto sa smeje a vrchný policajt zúri na trpaslíka.

Vidíš, hlupák, to sa musíš zapliesť práve starostovi pod nohy, celé mesto sa smeje a vrchný policajt zatvára do trezoru dychovú hudbu i trpaslíka, kvety i deti, hlavné nástupište i stanicu. Ja vám ukážem, kričí, poriadok je poriadok, rozumiete, dva roky máte zarazenú vychádzku!

(Z knihy *Ukradni tri vajcia*)

❶ Porozprávaj, prečo bolo celé mesto hore nohami.
❷ Porozmýšľaj a povedz, prečo vrchný policajt natrel trpaslíkovu bradu práve červenou farbou.
❸ Vysvetli, čo je trezor. Povedz, na čo slúžil trezor vrchnému policajtovi v tomto príbehu.
❹ Porozprávaj, či vrchný policajt podľa teba rozhodoval spravodlivo.
❺ Povedz, či by si chcel žiť v takomto meste. Vysvetli prečo.

© Vydavateľstvo AITEC, Bratislava. Všetky práva vyhradené.

všeobecné porozumenie textu textu

Napísala Ľubica Kepštová

Jaroslava Blažková

Autor fot…

Pani spisovateľka bola odjakživa výskumníčkou. Jej prvé pozorovania zo zvieracej ríše sa postupne menili na detektívne pátranie, z ktorého posielala spojke zašifrované správy pod heslom *Tóno, ja a mravce*. Aj výskumnícka duša však občas potrebuje prázdniny, a tak sa vybrala na Ostrov kapitána Hašašara. Tam spoznala naozajstné kamarátstvo a objavila zázrak života.

Neskôr sa začala venovať domácim zvieratám. …o ľúto, …ta. …m ani …ako si …logic-…Mačky …om za-…budli.

Pani Blažková mala veľmi dobrý vzťah k starému otcovi. Svedčí o tom aj jej unikátny pyrotechnický pokus, keď sa podujala vyrobiť ohňostroj pre deduška, ktorý ju preslávil až v svetoznámom Paríži. A čo kamaráti? K tým najneobyčajnejším patria traja nebojsovia a duch Miguel a ešte dve osôbky so záhadnými menami: Minka a Pyžaminka. Ak to neviete, tak vám prezradíme, že pani spisovateľka sa narodila na Morave, žila na Slovensku a v roku 1968 odišla so svojou rodinou až do ďalekej Kanady.

❶ V texte sa skrylo niekoľko názvov kníh pre deti od Jaroslavy Blažkovej. Nájdi ich a prečítaj.
❷ Nájdi v čítanke ďalšie texty spisovateľky Jaroslavy Blažkovej.

© Vydavateľstvo AITEC, Bratislava. Všetky práva vyhradené.

cielené vyhľadávanie informácií

Spomenula som si na Adama a Evu a ako to s nimi bolo: nech si dobrotivý Pánboh hovoril, čo chcel, oni to jablko MUSELI jesť.

A čo nevidieť mi bolo zle. Riadne zle. Mama kričala: „Ty neposlušnica neposlušná! Ja sa z toho decka zbláznim!“ Nemalo zmysel hovoriť, že to ona ma priviedla na myšlienku s ríbezľami. A že kyslá chuť bola kyslá, no pritom nádherná a mne je ľúto, že som si pošpinila zásterku, no ten zážitok stál za to. Mňa veľká záhrada urobila neuveriteľne šťastnou. Nikdy som na ňu nezabudla, veď som dobre vedela, že je to nebeský raj.

Potom prišiel deň, keď som musela napochodovať do školy. Nebola som veľmi dobrá žiačka, pretože zatiaľ čo pán učiteľ Kmoch učil, ja som mala hlavu plnú dcér kráľovských, ženíchov, tátošov a Pána Opičiaka Dúbravu, ktorý do mňa drgal a robil mi do zošitov atramentové machule. Mama sa hnevala a nechcela počuť nič z mojich zaujímavých príbehov, ktoré všetky vyhlasovala za luhanie: „Si luhárka! Také luhárske decko ešte svet nevidel!“

Je ťažké predstaviť si, ako život plynie a čo všetko sa v ňom môže prihodiť. Od-razu som… …ľudia, čo začali h… …n. Dlho som ton… …– tak sa stalo. V… …jediný zlatý Pe… …arosla-va, pom… …napísať. O čom v… …omami a kríkmi, s hriadkami plnými kvetov, s trávou, kde rastie drobná biela datelinka a usmievavé sedmokrásky. Tak rada by som tam stretla kríky plné ligotavých, ako diamanty jagavých ríbezlí. Aby som sa nimi mohla kochať a napokon si ich napchať do úst a znova ochutnávať ich kyslú kyslotu. Tak si želám, aby mi z nich bolo riadne zle, a ja by som tak vedela, že sú skutočné a skutočná som aj ja, a stojím tam kdesi v dialke vo svojej starej záhrade a naozajské sú aj zakázané zelené ríbezle.

❶ Povedz, kto a o kom rozpráva v tomto texte.
❷ Porozprávaj podľa textu, čo všetko príjemné a nepríjemné môže zažiť človek, ktorý má bohatú fantáziu.
❸ Porozmýšľaj a povedz, prečo sa hovorí, že zakázané ovocie najviac chutí. Porozprávaj o tom, či si aj ty niekedy porušil nejaký zákaz a ako to dopadlo.
❹ Predstav si, že si spisovateľ. Porozprávaj, o ktorom svojom zážitku alebo o ktorej udalosti by si chcel napísať príbeh.

© Vydavateľstvo AITEC, Bratislava. Všetky práva vyhradené.

interpretácia textu, vlastné posúdenie obsahu textu

Rozvoj čitateľskej gramotnosti

Otázky a úlohy zamerané na osvojovanie kľúčových čitateľských kompetencií na úrovni:

- všeobecného porozumenia textu
- cieleného vyhľadávania informácií
- interpretácie textu
- vlastného posúdenia obsahu textu až po úvahy o stavbe textu,

  literárnom žánre a ***použitých jazykových prostriedkoch v texte***

Žonglovanie so slovami na hodinách čítania

- aliteračná báseň
- absolútna báseň
- kalambúr
- obrateň – palindrón
- akrostich – telestich
- rébusová báseň
- kaligrafia

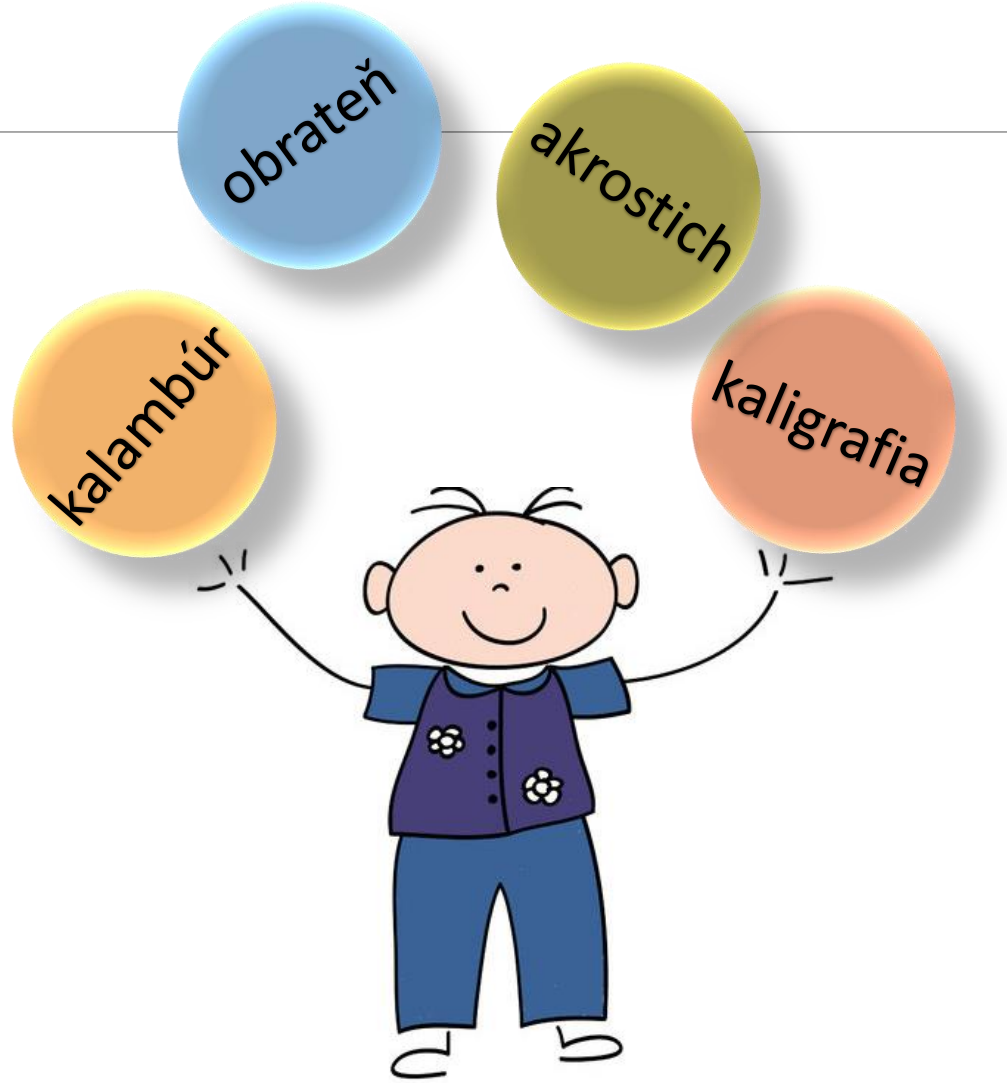

Aliteračná báseň

Antilopa z Antarktídy

Antilopa z antarktídy
aranžuje arašidy.
Aranžuje ananásy,
od apríla astry asi.
Aj agáty v aspiku.
Aha, azda do augusta
asfaltuje Afriku.

Danuša Dragulová-Faktorová

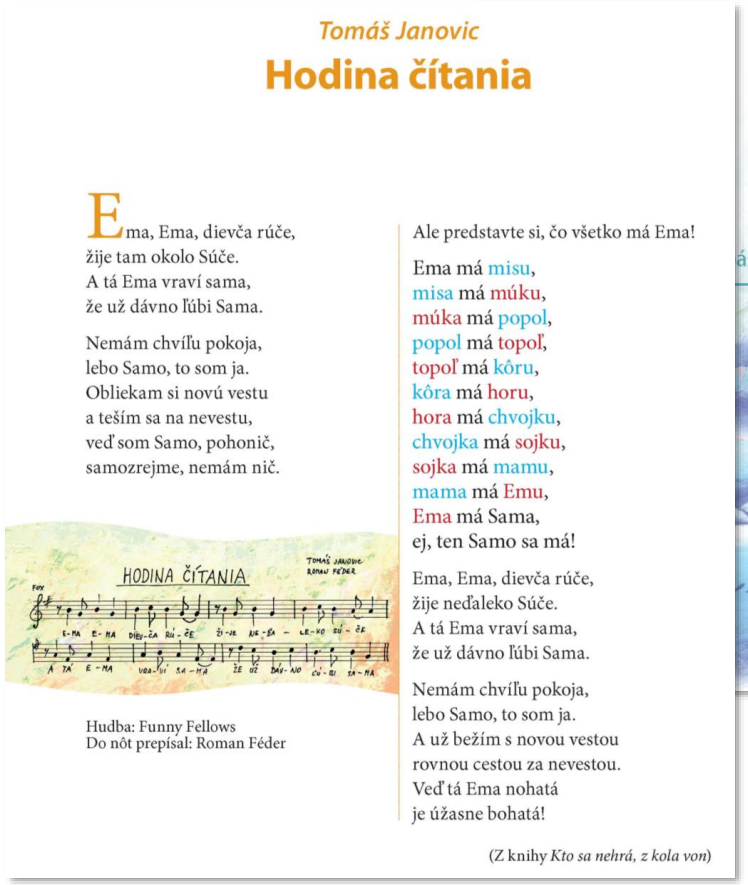

Tomáš Janovic

Hodina čítania

Ema, Ema, dievča rúče,
žije tam okolo Súče.
A tá Ema vraví sama,
že už dávno ľúbi Sama.

Nemám chvíľu pokoja,
lebo Samo, to som ja.
Obliekam si novú vestu
a teším sa na nevestu,
veď som Samo, pohonič,
samozrejme, nemám nič.

HODINA ČÍTANIA

Hudba: Funny Fellows
Do nôt prepísal: Roman Féder

Ale predstavte si, čo všetko má Ema!

Ema má misu,
misa má múku,
múka má popol,
popol má topoľ,
topoľ má kôru,
kôra má horu,
hora má chvojku,
chvojka má sojku,
sojka má mamu,
mama má Emu,
Ema má Sama,
ej, ten Samo sa má!

Ema, Ema, dievča rúče,
žije neďaleko Súče.
A tá Ema vraví sama,
že už dávno ľúbi Sama.

Nemám chvíľu pokoja,
lebo Samo, to som ja.
A už bežím s novou vestou
rovnou cestou za nevestou.
Veď tá Ema nohatá
je úžasne bohatá!

(Z knihy *Kto sa nehrá, z kola von*)

Štefan Moravčík

Zimná záhada

áseň, pokús sa ju vnímať ako obrázok. Povedz, čo ti pripomína jej tvar.

Zaspala Zuzanka zlatovlasá,
zaspali zbrojnoši,
zaspali zbojníci –
zo zimných závejov
zapískli zmrzlíci.
Zdupkali zajkovia,
zatíchla zábava...
Zazvonil zlatý zvon: zbohom, zem zaspáva!

(Z knihy *Abeceda šantí*)

Využitie na hodine

SÝTY SYN SYPAL
SYPKÝ SYR SÝKORKE.

ROZUMNÁ RÚT
RÝCHLO
ROZPRÁVALA
ROZPRÁVKU
REDAKTORKE
RENÁTKE...

Ema má hlavu
hlava má kravu
krava má trávu
tráva má šťavu
šťava má kávu....

Absolútna báseň

Vyčítanky

Aka fuka funda luka
funda káva kevenduka
ak fuk funda luk
funda káva kevenduk.

Zo šlabikára

Šla by kára s hŕbou detí,
Šla by kára do sveta,
Cesta je však samý hrboľ,
Od prívalov vymletá.
Anča, ***B***anča, ***C***itrónanča,
Daj mi ***E***šte z pomaranča.

Štefan Moravčík (Kalam)búrske oriešky

Kalambúr – homonymia + polysémia

Kalambúry

Čin žiaka z činžiaka,
Obráteného na juh
Uprostred kvetov a trávy,
Kde svoj chlapčenský život trávi,
Je závideniahodný,
Juch!
Hoci všedných búri,
Keď im recituješ svoje k(a)lambúry,
On každého zdraví.
A pretože chce byť dlho zdravý,
Juch,
Chodí často na čerstvý vzduch.
Milan Lechan

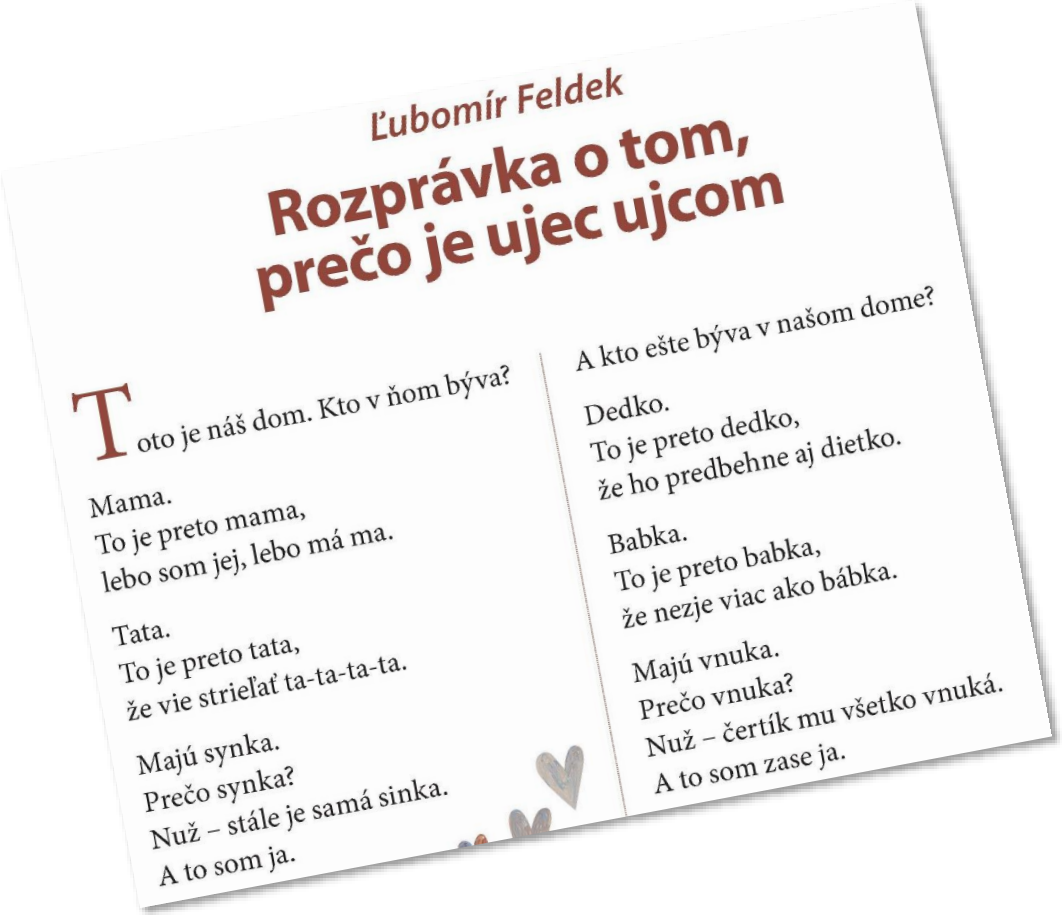

Ľubomír Feldek

Rozprávka o tom, prečo je ujec ujcom

Toto je náš dom. Kto v ňom býva?

Mama.
To je preto mama,
lebo som jej, lebo má ma.

Tata.
To je preto tata,
že vie strieľať ta-ta-ta-ta.

Majú synka.
Prečo synka?
Nuž – stále je samá sinka.
A to som ja.

A kto ešte býva v našom dome?

Dedko.
To je preto dedko,
že ho predbehne aj dietko.

Babka.
To je preto babka,
že nezje viac ako bábka.

Majú vnuka.
Prečo vnuka?
Nuž – čertík mu všetko vnuká.
A to som zase ja.

Tomáš Janovic

Hodina čítania

Ema, Ema, dievča rúče,
žije tam okolo Súče.
A tá Ema vraví sama,
že už dávno ľúbi Sama.

Nemám chvíľu pokoja,
lebo Samo, to som ja.
Obliekam si novú vestu
a teším sa na nevestu,
veď som Samo, pohonič,
samozrejme, nemám nič.

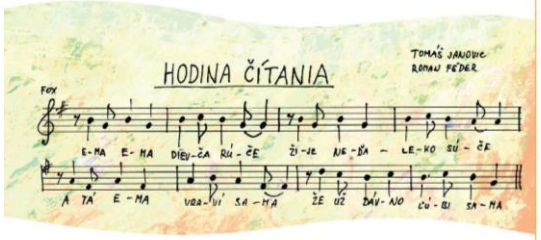

Hudba: Funny Fellows
Do nôt prepísal: Roman Féder

Ale predstavte si, čo všetko má Ema!

Ema má misu,
misa má múku,
múka má popol,
popol má topoľ,
topoľ má kôru,
kôra má horu,
hora má chvojku,
chvojka má sojku,
sojka má mamu,
mama má Emu,
Ema má Sama,
ej, ten Samo sa má!

Ema, Ema, dievča rúče,
žije neďaleko Súče.
A tá Ema vraví sama,
že už dávno ľúbi Sama.

Nemám chvíľu pokoja,
lebo Samo, to som ja.
A už bežím s novou vestou
rovnou cestou za nevestou.
Veď tá Ema nohatá
je úžasne bohatá!

(Z knihy *Kto sa nehrá, z kola von*)

Štefan Moravčík

V ľadovom zrkadle

V potoku sa lig ľadoce,
dujenica metelí.
Závistlivý gag husoce:
– Dobre je vám v posteli!

V búde starý štekáč peská,
srstne sa mu zlosť ježí.
Štip mrazí a kraka vráňa,
vonku husto syp sneží.

(Z knihy *Raketa so zlatým chvostom*)

Využitie na hodine

Vierka - dvierka

Danka - hádanka

Lenka - čelenka

Terka - baterka

Ivo - krivo

Rudko - prudko

Pero píše – Píš perí.

Mama varí – Var mamí.

Obrateň – palindrón

- NÁJDE MED JÁN
- ELZE JE ZLE
- MÁVA TETA VÁM
- JEDOL ZLODEJ
- LOTOR KROTOL

- NA VILA ZÍZAL IVAN
- NAŠU DÁMU MÁ DUŠAN
- NA JAR KLAMAL KRAJAN
- IVO DAL VEŽE VLADOVI...

Jozef Pavlovič

Úloha pre učiteľov

- Napíšte slová, ktoré sa dajú čítať odpredu aj odzadu.

Akrostich – telestich

Slovenčina

Slová, ktoré v ústach mamy
Láskou znejú pod Tatrami
Od tých dávnych, dávnych čias.
Vyslovené toľko ráz
Ešte chutia ako med.
Nech len vládzu zosilnieť
Čarom nehy, kúzlom činu.
Iskrou vznietia sopku činnú.
Nezničí ich, čo je nízke,
Ale stíchnu - pri kolíske.

Danuša Dragulová-Faktorová

***K**ždučkú jar vyjde z trávy.*
***V**ône šíri dookola.*
***E**j, či nám vždy radosť spraví!*
***T**omu nikto neodolá.*

*Rozohreje do**m***
*Láskou, čo nám dáv**a**,*
*Z jej úst zaznie v ňo**m***
*Vždy srdečná vrav**a***

Hry s akrostichom na hodine

Rýchla
Úspešná
Tvorivá

Rýchlo rozpráva.
Úspešne sa vyhýba práci.
Trpezlivo čaká.

Rada pijem dobrú kávu.
Určite ma poznáte.
Tvorením si čistím hlavu.
Isto ma hneď zbadáte.
Krásne smiešna potvorka.
Asi sem tam bosorka.

Rébusové básničky

L motíva

ide, kam ju koľajnice vedú.
By nikoho nezrazila,
má veľké čierne vpredu.
Preto sa ľudia, sp jne vezte,
po celej ceste
Za vás sa dopredu díva
l motíva.
Lebo keby ublížila
mačke, muche a či psovi Br vi,
dostala by zo železa vy.

Jozef Pavlovič (Kalam)búrske oriešky

s l
č láda
zm l
lo
stiť
vidne
sk la

La100vičky

Posadali la100vičky
pri 100dole
na 100ličky.
Ča100, ešte pred augu100m
sedávali s chrú100m Gu100m.
Rátali tam nôžky
u 100nožky Božky.
Keď tie nôžky dorátali,
hneď 100nožke zve100vali:
I100 bude niekde chyby,
lebo do tej 100vky ešte
niekoľko nôh chýba!

Valentín Šefčík (Kalam)búrske oriešky

me2ď
2re
ob1ť
o5
s5
nas5
s3há
s3ga
3čko

Kaligrafia

Ukážky z knihy (Kalam)búrske oriešky

Štefan Moravčík

Zátoka zátok

❶ Povedz, čo ti pripomína farba a tvar veršov.

❷ Skôr ako si prečítaš báseň, pokús sa podľa jej názvu povedať, o akej zátoke sa v nej bude písať. Po prečítaní básne povedz, či sa tvoje očakávania naplnili.

ZÁTOKA ZÁTOK

Čo sa ti najviac páči,
Zuzana? – Rieka,
keď nad ňou vtáčik
zrazu zanarieka. –

Blato však nie je zlato,
Zuzka sa veľmi durdí:
– Zátoka je plná zátok,

poď zbierať haraburdy!

(Z knihy *Vyhoďme si z kopýtka!*)

aitec
vydavateľstvo

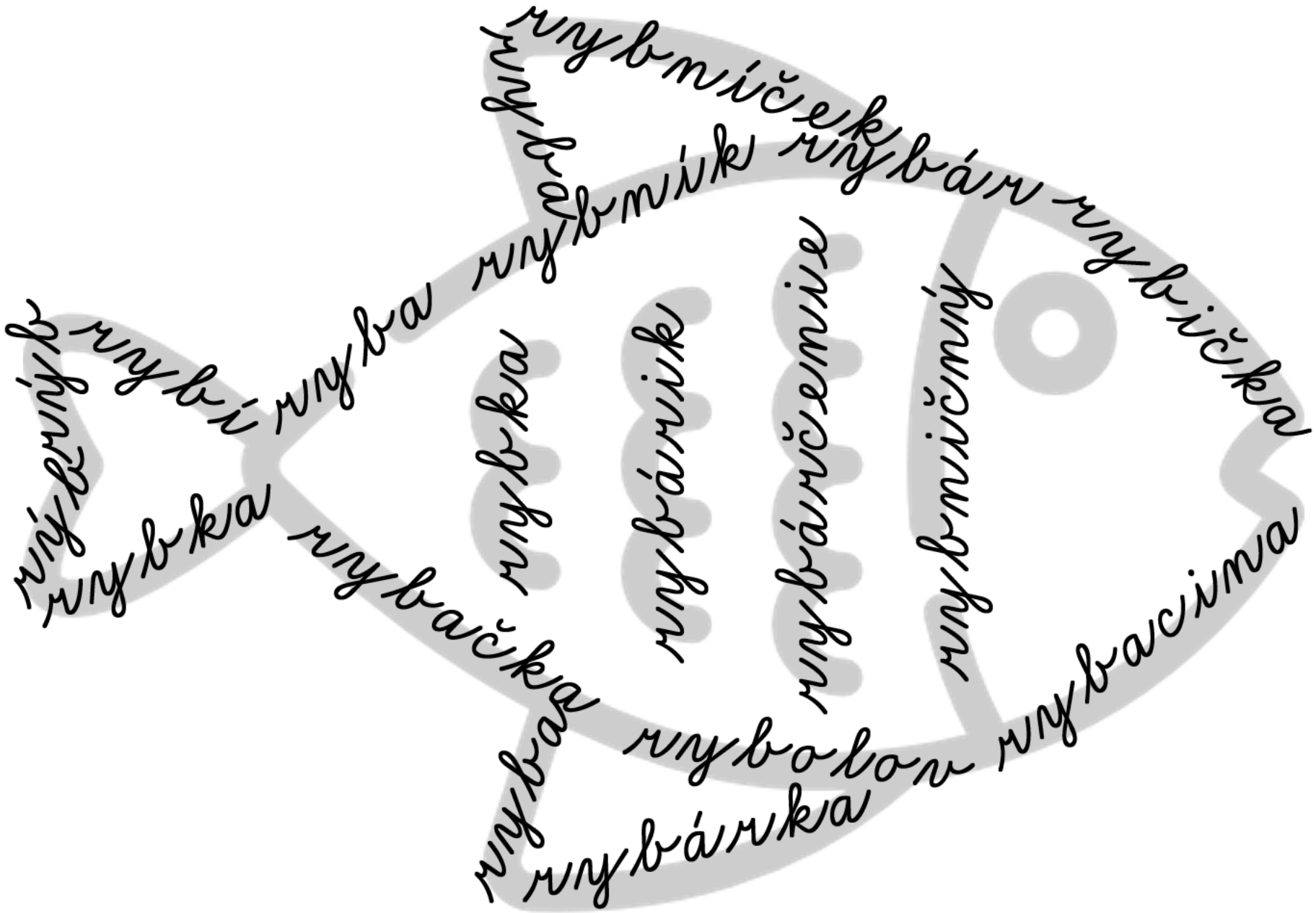

aitec
vydavateľstvo

EDUdrama